

M. S. KEDROV

ILJITSILLE OMISTETUSTA PUNAISESTA VIHKOSTA ¹

LOKAKUUN JALKEEN

En aio kuvata kaikkia niitä tapauksia, jolloin sain nähdä ja kuulla Vladimir Iljitšiä Lokakuun jälkeisenä kautena, sillä monista tapaamisista ei ole jäänyt mieleen kokonaisvaikutelmaa, ja sitä paitsi suurimman osan niistä ovat kuvanneet Lokakuun vallankumouksen muut osanottajat...

Kerron erään minulle vähemmän mieluisan tapauksen, joka sattui joulukuussa 1917.

Olin vanhan armeijan kotiuttamisesta huolehtivana komissaarina ja tärkeimpänä tehtävänä oli evakuoita kotiutettavien ikäluokkien sotamiehet rintamalta kotiseuduilleen mahdollisimman kivuttomasti ja ehkäistä yhteytensä maaseutuun kadottaneiden kotiutettavien sotilaiden kerääntyminen suurimpiin kaupunkeihin, joissa he työttöminä, luokkaolemuksensa menettäneinä saattoivat tulla suureksi vaaraksi.

Yleisten töiden järjestämistä varten armeijan demobilisoinnin teknillisessä hallinnossa viimeisteltiin vanhat Volhovin sähköistämissuunnitelmat, valikoitiin rakennusinsinöörien ryhmä, laadittiin töiden likipitäinen hinnoittelu sekä menoarvio, jotka vuoden 1917 lopulla julkaistiin „Armeijan ja Laivaston tiedonannoissa”. Kustannusarvio oli tietenkin sangen alkeellinen ja vähiten muistutti sitä erinomaista suunnitelmaa, joka kaksi vuotta myöhemmin asetettiin maan sähköistämisen perustaksi.

Piti saada vain Vladimir Iljitšin lausunto. Sovittuani puhelimitse tapaamisesta otin avukseni meidän finanssihallinnostamme tov. Kosuškinin, joka oli erittäin tarmokas ja hieman

---

¹ M. S. Kedrovin muistelmat „Iljitšille omistetusta punaisesta vihkosta”, jotka koskevat Lokakuun edellistä kautta, on julkaistu tämän kokoelman ensimmäisessä osassa. Täydellisesti M. S. Kedrovin muistelmat „Iljitšille omistetusta punaisesta vihkosta” on julkaistu „Proletarskaja Revoljutsija” aikakauslehdessä, 1927, № 1 (60).— *Toim.*

tungetteleva mies. Häntä Iljitš ei tuntenut lainkaan. Määrättyinä aikana me astuimme Iljitšin työhuoneeseen Smolnassa.

Rajoittumatta perusasiaan yritimme selostaa myös sähköistämisen tekniikkaa. Mielenkiintoisimmassa kohdassa, kuten minusta tuntui, Lenin yhtäkkiä sanoi:

— Menkää Korkeimpaan Kansantalousneuvostoon!

— Vladimir Iljitš! — koetin minä jatkaa keskustelua, — Korkein Kansantalousneuvosto on vasta perustettu.

— Toveri Lenin! — yhtyi asiaan Kosuškin. — Minne te meitä lähetätte? Korkein Kansantalousneuvosto — sehän on tyhjä paikka.

— Vai sillä ta-voin! — huomautti Iljitš ironisesti siristäen silmäänsä. — Vai tyhjä paikka?! Niinkö?!

— Niin, tyhjä paikka. Sitä vastoin sähköistäminen on poikkeuksellisen tärkeä asia, — ja Kosuškin ryhtyi kuvailemaan sähköistämisen välttämättömyyttä ja ihanuutta.

Huomasin, että Iljitš alkoi menettää kärsivällisyytensä. Käsitin tehneeni tyhmyyden otettuani mukaan Kosuškinin, joka meni liian pitkälle jutuissaan. Aloin perääntyä hyvässä sovussa.

Samana iltana Iljitš huomautti eräälle kansankomissaarille:

— Sanokaa Kedroville, ettei hän enää milloinkaan vaivaisi kenenkään päätä moisilla asioilla. Ja toi vielä mukanaan jonkun Kosuškinin. Jos hän aikoo jatkaa vastaisuudessakin siihen tapaan, en päästä häntä enää luokseni.

Silloin minusta tuntui loukkaavalta, että Iljitš nuhteli minua ja suhtautui niin epävästi sähköistämislunnonkseen. Käsitin vasta myöhemmin, miten paljon kallista aikaa ottivat Iljitšiltä kaikenlaiset vähäpätöiset asiat, pikkumaiset riidat ja hallintojen välinen eripuraisuus.

PERUSTAVA KOKOUS

Perustavan kokouksen avaamispäivä... Nevskin valtakatu... Lumikinoksia... Nuotioita... Sotilasvartioita...

Surkea, melkein hautausaattueen tapainen, muutaman sadan hengen suuruinen „demokraattinen” kulkue — avattavan kokouksen tuki ja suojelija. Pieni ryhmä ihmisiä ja isot haalistuneet plakaatit tunnuksineen: „Koko valta yleiskansalliselle Perustavalle kokoukselle!”

Auto hyppii lumikinoksissa. Kohta pääsemme Špalernajan kadulle. Sotilasvartiostoja, nuotioita, piikkilanka-aita, matruuseja kiväärin ojossa, lyhyt ja vaativa „seis!!!”

Taurian palatsissa on vilkasta. Perustavan kokouksen jäsenet kiiruhtavat ehtiäkseen avajaistilaisuuteen. Perustavan kokouksen koollekutsumista hoitavan komissaarin työhuone on ääriään myöten täynnä väkeä. Siellä on Vladimir Iljitš,

Jakov Mihailovitš Sverdlov, Stalin ja muut kansankomissaarit. Toveri Uritski ilmaantuu sinne ja tänne antaen viimeisiä määräyksiä.

Vladimir Iljitš kääntyy eräiden tovereiden puoleen: „On jo aika aloittaa” ja kääntyen toisten läsnäolevien puoleen jatkaa: „Te ette ole Keskuskomitean jäsen, te myöskään ette ole?! Poistukaa sitten!” Kaikki poistuvat nopeasti. Erästä hidastelevaa kansankomissaaria Iljitš työntää varovasti ovelle päin: „Pyydämme kiirehtimään”.

Perustavan kokouksen määrätty avaamisaika on mennyt ohi.

Edustajat ovat ottaneet jo aikoja paikkansa duuman suuressa salissa, mutta kun ei ole päätösvaltaista enemmistöä, he meluavat ja huutavat protestin merkiksi, vaatien saapumaan bolševikkien edustajia ja Kansankomissaarien Neuvoston jäseniä. Mutta bolševistisen ryhmän neuvottelukokousta ei saada mitenkään päättymään. Kiihkeydestään tunnettu tov. Rjazanov ei saa puhettaan loppuun. Hän todistelee suu vaahdossa, kuinka suuri vaara piilee siinä, kun „Venäjän maan isäntä” hajoitetaan. Turhaa touhua — asia on päätetty lopullisesti: „Neuvostot eikä Perustava kokous; proletariaatin diktatuuri eikä porvariston diktatuuri”.

Vihdoin kaikki edustajain paikat ja „ministerien” aitiot täyttyvät.

Alkaa sanasota järkähtämättömän rauhallisen Sverdlovin ja kokouksen oikeistosiiven välillä, sillä viimeksimainittu vaatii, että kokouksen avaisi vanhin edustaja eikä Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean puheenjohtaja Sverdlov.

Jakov Mihailovitš jää puhujakorokkeelle ja toimittaa kokouksen puheenjohtajan vaalit.

Astuttuaan saliin Iljitš istuu heti kalteville, matoilla peitetyille portaille puhujakorokkeen luo ja pysyy siinä asennossa kokouksen loppuun asti. Edustajat eivät häntä näe, sillä välillä on lautaseinämä. Mielenkiintoisimpina hetkinä Iljitš nauraa sydämensä pohjasta, varsinkin silloin, kun bolševikkien penkeiltä kuuluu yhteen ääneen huudettavan sutkauksia, jotka keskeyttävät kokouksen puheenjohtajaksi valitun Tšernovin puheen melkein jokaisen sanan jälkeen. Iljitš vihasi kaikkea ulkokultaisuutta, kaikenlaista turhantarkkuutta ja teennäisyyttä käytöstavoissa.

BRESTIN RAUHA

Kerron tässä vähäntunnetuista tosiasioista, jotka tapahtuivat ennen Brestin rauhan solmimista.

Joulukuussa pidettiin Pietarissa Yleisarmeijalainen edustajakokous armeijan demobilisointikysymyksestä. Me pyysimme

monta kertaa Vladimir Iljitšiä pitämään tässä edustajakokouksessa selostuksen, mutta hän ei suostunut sanoen olevansa ylikuormitettu työllä. Edustajakokouksen viimeisenä päivänä käännyimme taas Iljitšin puoleen samalla pyynnöllä. Iljitš sanoi, ettei hän tee mitään selostusta, mutta voi kyllä keskustella edustajaryhmän kanssa. Valitkoot yhden edustajan jokaiselta rintamalohekolta, armeijasta, laivastosta ym. ja hän on suostuvainen keskustelemaan heidän kanssaan.

Sellainen kokous pidettiin Sota-asiain komissariaatissa Moikan varrella sota-asiain ministeriön talossa. Läsnä oli 30—40 henkeä. Jokainen edustaja vuoronperään kertoi tilanteesta vastaavassa armeijassa.

Iljitš istui pöydän ääressä, kuunteli edustajain puheita ja kirjoitti samanaikaisesti nopeasti jotakin pienille paperiliuskoille esittäen kysymyksiä. Erittäin paljon ja yhtämittaa sateli kysymyksiä sotaisella mielellä oleville edustajille.

Minua aina ihmetytti Vladimir Iljitšin taito tehdä yhdellä kertaa monta työtä.— kuunnella, kirjoittaa ja vastata kysymyksiin. Sellaista valtavaa huomiokykyä en ollut ennen havainnut kenelläkään.

Eräiden edustajain puheiden jälkeen Iljitš huomautti, että olisi kaiketi yksinkertaisempaa, jos jokainen läsnäolevista täyttäisi kyselykaavakkeen. Hän esittää sen heti, hän oli juuri sen laatinut. Kyselykaavakkeessa oli vain muutamia kysymyksiä. Siihen oli keskitetty kaikki ne oleelliset tunnusmerkit, jotka määräävät armeijan taistelukyvyn...

Täytetyistä kyselykaavakkeista syntyi odottamaton johtopäätös. Vain eräistä kyselykaavakkeista voitiin hädintuskin päätellä armeijan erään osan olevan taistelukuntoisen. Suurin osa kyselykaavakkeista huusi huutamalla täydellisestä hajaannus-tilasta rintamalla, sotilaiden joukkomittaisesta poistumisesta rintamalta odottamatta kotiuttamiskäskyä. Kun esimerkiksi rintamalle saapui junia sotakaluston poiskuljettamiseksi selustaan, niin sotilaat ottivat kirjaimellisesti rynnäköllä vaunut haltuunsa, nousivat puskurien päälle ja katoille saattaen joskus epäkuuntoon koko junan. Tykkihevoset olivat niin huonossa kunnossa, että tuskin pysyivät jaloillaan puhumattakaan kuormien vetämisestä. Hevosia voitiin oikeastaan käyttää vain makkaran valmistukseen, mitä erikoisesti harjoitettiin Pohjoisrintaman seudulla.

Kysymys oli selvääkin selvempi. Meillä ei ollut reaalista sotilasvoimaa, rintama oli auki, emme kyenneet sotimaan, oli solmittava välttämättömästi rauha, minkälainen rauha tahansa, vaikkapa „säädytön” rauha.

Muutaman päivän kuluttua eräät niistä edustajista, jotka olivat läsnä Sota-asiain kansankomissariaatissa pidetyssä neuvottelukokouksessa, tekivät Iljitšin neuvosta työläisten ja sotilaiden

edustajain Pietarin Neuvostossa selostuksen valmistaen siten maaperää rauhan solmimiselle.

Ja vielä muutaman päivän kuluttua, tammikuun 8 (21) päivänä 1918, asetettiin kysymys rauhasta yksityiskohtaisen käsittelyn kohteeksi Pietarin johtavien puoluejohtajien kokouksessa.

Tässä tilaisuudessa puolustettiin kolmea näkökantaa:

1) Solmittava rauha vaikka alueluovutuksin ja sotakorvausmaksuin.

2) Jatkettaava sota.

3) Ei solmia rauhaa eikä jatkaa sota.

Iljitšin oli turha puolustaa näkökantaansa ja esittää kumoamattomia todistuksia siitä, että nopea rauhan solmiminen oli välttämätöntä, hänen oli turha varoittaa siitä uhkasta, joka odotti koko Neuvostovallan olemassaoloa, sillä kokouksen enemmistö ei jakanut Iljitšin näkökantaa. Alkoivat muiden näkökantojen kannattajain loputtomat ja vastuuttomat puheet... Kuten tiedetään, kokouksen enemmistö kannatti silloin vallankumouksellisen sodan jatkamista.

Noin kahden kolmen viikon kuluttua olin silminnäkijänä, kun Vladimir Iljitš yksityiskeskustelussa Smolnassa ripitti sitä sotaista ryhmää, joka puolusti vallankumouksellisen sodan jatkamista.

— Luulitteko, että teidän kantanne voittaa? Ei sinnepäinkään! Me emme tällä kertaa voi emmekä halua käydä sota. Vaihdotte vain suoraan ja selvästi asetetun kysymyksen rauhan solmimisen välttämättömyydestä epäselvään ja pitkävetoiseen, järjettömään määritelmään. Tästä järjettömyydestä on pitänyt kalliisti maksaa. Ja rauhansopimus on sittenkin allekirjoitettu, mutta paljon raskaimmin ehdoin. Kyllä tekin olette sotaurhoja! — lopetti Iljitš.— Jos voitaisiin käydä sota kauniiden sanojen ja päätöslauselmien avulla, niin te olisitte jo aikoja valloittaneet koko maailman.

PUNAISEN ARMEIJAN JOHTAJA

Heinäkuu 1918. Arkangelin seutua uhkasi interventtien hyökkäys. Liittolaiset olivat jo valloittaneet Muurmannin, vuorossa olivat Arkangeli ja Vologda, jossa ulkomaiden lähtetystöjen aktiivisella avulla valmistettiin häikäilemättömän julkeasti valankaappausta. Selustassa nostivat päätään vastavallankumoukselliset, Jaroslavlissa, Muromissa ja Vladimirissa puhkesi kulakien valkokaartilaiskapinoita. Joka päivä oli odotettavissa viimeinen isku Pohjolaan, ja silloin työläisten tasavallan ympärille muodostuisi rautainen rengas. Eikä meillä ollut sellaista

reaalista voimaa, jonka olisimme voineet asettaa häikäilemättömästi vihollista vastaan.

Matkustin Moskovaan tekemään selostusta. Pohjoisella asemalla oli minua vastassa Iljitšin varta vasten lähettämä toveri, joka sanoi Leninin minua odottavan. Noin kymmenen minuutin kuluttua olin jo Kremlissä, Iljitšin työhuoneessa. Vladimir Iljitš oli erittäin hyvällä tuulella. Selostukseni aikana hän tuon tuosta pisti väliin muutaman leikillisen sanasen ja kiusoittelee hieman minua... Eikä vain kiusoitellut. Hän oli jo kaikesta perillä, oli kaiken punninnut ja ratkaissut... Hänen sutkauksistaan oli helppo käsittää huomautukset siitä, mitä ei ollut vielä kunnolleen tehty sekä saada opettavia neuvoja tulevaisuuden varalta...

Huoneeseen astui Trotski. Keskustelu sai heti virallisen sävytyksen. Esitettyään muutaman kysymyksen hän sanoi:

— Arkangelista saatiin juuri tieto, että Valkealle merelle on ilmestynyt englantilaisten laivue ja että minä päivänä tahansa voidaan odottaa interventiota.— Hän vaati, että matkustaisin heti takaisin Arkangeliin.

Minä vastustin. Intervention varalta piti olla enemmän sota-voimaa kuin ne 30 latvialaista kiväärimiestä, jotka olivat minun käytettävissäni.

— Sitä paitsi haluttaisi päivä tai pari levähtää,— lisäsin minä.

Viimeiset sanani kuultuaan Vladimir Iljitš purskahti nauruun.

— Pyydättekö hengähdysaika! — huomautti Iljitš, ja minä huomasin, että hän oli siihen suostuvainen.

Päätettiin antaa käytettäväkseni jonkinverran sotaväkeä ja muutama tykki ja konekivääri. Niine varustuksineni minä sitten 2—3 päivän kuluttua lähdinkin matkalle Arkangeliin.

Oliessani matkalla takaisin Arkangeliin ja osallistuessani ensimmäisiin taisteluihin maahamme tunkeutuneita englantilaistranskalaisia joukkoja vastaan pidin yhteyttä Kremlin tuntien näkymättömän käden, joka suuntasi ja johti kaikkia sotatoimia.

Erään rautatieaseman sähkölennättimen kautta keskustelin Bontš-Brujevitšin kanssa. Vladimir Iljitš kyseli hänen välityksellään vallankaappauksesta Arkangelissa antaen samalla neuvoja. „Onko Vienajoen suisto suljettu,— sanottiin sähkeessä,— eikä jokea pitäisi sulkea jossakin kauempana, onko täytetty tehtävä räjäyttää Vienajoen suistossa kaksi jäänmurtajaa hyökkäyksen alkaessa, millaiset ovat hyökkäysmahdollisuudet Vienajoella ja tiedättekö onko höyrylaivat viety pois Vienajoelta ja tiedottakaa yleensä tilanteesta näillä minuuteilla”.

Kun me sitten jouduimme valkokæartiläisten vyöhykkeelle ja yhteys Moskovaan katkesi 2—3 vuorokaudeksi, niin Iljitš oli itse koko yön lennätyhteydessä vologdalaisiin tovereihin Vetoški-

niin, Eliavaan ja Sammeriin, otti heidän kauttaan selvää tilanteesta ja meidän junaman kohtalosta.

Hän ei tyytynyt vakuutteluihin siitä, että Vologdassa oli rauhallista. Nähten vallankaappauksen mahdollisuuden hän lähetti sinne samana päivänä, valkokaartilaiden vallankaappausyrityksen varalta, tiedotuspalvelua varten eurooppalaisesti puetun nuoren miehen ja antoi itse ohjeet tälle lähetille. Tapasin tämän miehen Vologdassa viikkoa myöhemmin.

Jo ensimmäisen viikon aikana englantilais-ranskalaisten hyökkäys sisämaahan pysäytettiin ja Vologdan valloittamisen välitön vaara poistettiin. Mutta uutta rintamaa uhkasi toinen vaara: sitä uhkasi hajaantuminen elintarvikkeiden ja sotakaluston puutteessa.

Sähkösanommat eivät tepsineet. Elintarvikehallinnot sabotivat huoltoa. Matkustin uudelleen Iljitšin luo saamaan apua ja otin mukaani asiainhoitajan Eidukin.

Seuraavana päivänä lähtömme jälkeen olimme jo varhain aamulla Moskovassa. Ajoimme asemalta suoraan Kremliin. Suureksi yllätykseksi meille Iljitš otti meidät vastaan sangen suuttuneena.

Mutta hänen suuttumuksessaan tuntui hyvää toverillisuutta.

— Miten voidaan tällaisena aikana jättää rintama?.. Nyt siellä menee kaikki hunningolle.

— Vladimir Iljitš! Ei siellä tapahdu mitään.

Ilän satti meitä haluamatta kuulla mitään selityksiä.

— Ei riittänyt se, että itse matkustitte pois, otittepa vielä hänetkin mukaanne,—sanoi Iljitš vähän lauhtuen ja osoitti Eidukia.—Jätitte rintamalle vain poikanulikat! Nyt he siellä saavat hyvää aikaan...

Minä valitsin otollisen hetken ja pamautin henkeä vetämättä, että Obozerskajassa on muodostettu esikunta, ettei meillä henkilökohtaisesti ole tällä kertaa rintamalla mitään tekemistä, että aiomme siirtää esikunnan Vologdaan ja että päätimme kuluttaa matkaamme kaiken kaikkiaan kaksi vuorokautta voidaksemme Iljitšin avulla murtaa ilmenneen sabotaašin ja kansliavittuksen.

— Kuinka niin kaksi vuorokautta? — keskeytti Iljitš,— Koska te sieltä lähditte? Koska palaatte takaisin?

Vastasin hänelle.

— Ei olisi sittenkään pitänyt lähteä rintamalta, olisittehan voineet kaikesta kirjoittaa. Mitä te haluatte? — kysyi Iljitš jo rauhallisesti.

Luettelini muistion mukaan suuren määrän tarvikkeita, joita kaipasimme kipeästi.

Keskustelun aikana, joka tapahtui Kansankomissaarien Neuvoston salissa pienen pöydän ääressä, kaikki seisoivat. Iljitš

kumartui pöydän luo ja kirjoitti määräyksen Korkeimmalle Sotaneuvostolle:

„Elokuun 8 pnä 1918.

Annettava viivyttämättä kaikki mitä tässä pyydetään;

lähetettävä jo tänään Moskovasta;

ilmoitettava minulle heti niiden 6 kenraalin (entisen) ja 12 pääesikuntaupseerin nimet (sekä osoitteet), jotka ovat vastuussa tämän määräyksen tarkasta ja täsmällisestä täyttämisestä. Varoitakaa, että heidät ammutaan sabotaasista, jos jättävät täyttämättä.

M. D. Bontš-Brujevitš on velvollinen lähettämään minulle heti kirjallisen vastauksen polkupyöräilijän mukana.

KKN:n Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”¹

— Teidän on matkustettava välttämättä tänään,— huomautti Iljitš antaen meille kirjelapun ja hyvästellessään lisäsi: — Kirjoittakaa kun tarvitsette jotain.

Samana päivänä Korkeimman Sotaneuvoston istunnossa, kun minut nimitettiin rintaman komentajaksi ja olin jo pois-lähdössä, toveri Skljanski pysäytti minut ystävällisesti ja sanoi:

— Vladimir Iljitš antoi tehtäväkseni ottaa teiltä kirjallisen lupauksen, että vastaisuudessa ette ilman hänen lupaansa tule Moskovaan.— Hänen kasvoillaan värehti luonteenomainen pilkallinen hymy.

— Se on teidän keksintönne! — vastasin hänelle päättävästi.

— Eikö mitä, määräys kuului sanasta sanaan juuri niin,— vahvisti hän.

Minua suututti. Pidin Moskovaan tuloani aivan välttämättömänä.

— Jos en olisi tullut Moskovaan,— sanoin ärtyisenä,— niin olisin aiheuttanut rintamalle enemmän vahinkoa.

Iljitšin määräyksen otin ohjeekseni, mutta kirjallista lupausta en kuitenkaan antanut.

Matkan varrelta lähetin Vladimir Iljitšille kirjeen, jossa tiedotin, että huolimatta hänen hyvästä avustaan ja siitä vaikutuksesta, jonka hänen kirjelappunsa teki sotilashallintoihin, onnistuin saamaan vain pienen osan pyytämästäni.— Jos en olisi itse tullut käymään,— jatkoin minä,— ei rintama olisi saanut sitäkään. Matkani tulokset ovat nähtävissä, ja syyttä Vladimir Iljitš otti minut vastaan niin kylmästi.

Kahden päivän kuluttua (12/VIII 1918) Vladimir Iljitš vastasi sähkeellä. Hän ei siinä enää maininnut ylläesitetystä tapauk-

¹ V. I. Lenin, Kirjeenvaihtoa sota-asioista 1917—1920, Vojennoje izdatelstvo, 1956, s. 58.— Toim.

sesta, antaen minun itseni päätellä, olinko ollut oikeassa. Samassa sähkössä hän kajosi minun ensimmäiseen Moskovan matkaani, josta olen kertonut edellä. Sähkössä, jossa oli huomautus „salainen”, sanottiin:

„Vologda, Läänin TpK, Kedroville.

Matkanne aiheuttama vahinko ilmeni johdon puutteena englantilaisten alkaessa etenemisensä Vienajokea pitkin.

Nyt teidän on voimaperäisesti saatava takaisin menetetty, otettava yhteys Kotlasiin, lähetettävä sinne heti lentäjiä ja järjestettävä millä keinoin tahansa Kotlasin puolustus. KKN:n puheenjohtaja *Lenin*”.

Kotlasin puolustus millä keinoin tahansa, ja siinäkin Vladimir Iljitš huomioi ennakolta kuten aina myös pahimman puolen. Hän tiesi, että Kotlasissa oli valtava määrä räjähdysaineita, eikä tyytynyt pelkkään määräykseen, vaan lähetti luokseni kaksi toveria (Uralovin ja Nogtevin), jotka toivat Leninin omakätisen kirjeen. Kirjeessä Iljitš suositteli näitä henkilöitä uskollisina ja lujaluontoisina tovereina; räjäytystyötä he eivät kylläkään tunteeneet; komennusmatkan tarkoituksena oli suorittaa valmistelutoimenpiteet Kotlasin ampumatarvikkeiden räjäyttämiseksi ja vaarallisella hetkellä räjäyttää ne.

Samalla toveri Lenin antoi määräyksen M. N. Muraloville, joka oli silloin Moskovan sotilaspiirin komentajana, että oli „otettava selville missä oli Moskovasta Uralille lähetetty järeä tykistöpatteri ja lähetettävä se tov. Kedrovin käytettäväksi”. „Te vastaatte siitä päällänne”,— varoitti Iljitš Muralovia.

Ehkä juuri tuo Kotlasiin lähetetty patteri pelasti Kotlasin ja siellä olevat runsaat varastot tuholta. Meidän rintamaamme autettiin. Toveri Lenin piti sitä „erittäin vaarallisena, koska vihollinen oli siellä kaikkein edullisimmissa oloissa, kun sillä oli meritie”.¹ Samanlaista apua epäilemättä osoitettiin muillekin rintamille.

Vaarallisella hetkellä kaikki kiiruhtivat Leninin luo nähen hänessä pelastajansa.

Eräitä sotilaspäällikköjä ja puoluebyrokraatteja ärsytti se, että käännettiin suoraan Leninin puoleen sivuuttamalla komentoportaatt. Tässä erään sellaisen henkilön sähkö: „Huomautan teille, että on sopimatonta kääntyä tov. Leninin puoleen sivuuttaen Ylipäällikön ja Sotaneuvoston”. Mutta Vladimir Iljitš kuten huomaamme salli itse kääntyä puoleensa avunpyynnöllä eikä jättänyt huomioimatta yhtään kysymystä, ei edes yhtään erikoista sotilasalan kysymystäkään.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, s. 58.— Toim.

Esitän tässä vielä erään Iljitšin kirjeen elokuun 29 päivältä 1918, hänen haavoittumisensa edelliseltä päivältä. Kirjeensä viimeisessä kappaleessa hän vastaa vologdalaisten tovereiden valitukseen, jossa sanottiin, että muka „kedrovilaisuuden” takia Vologdassa voi puhjeta kapina, joka heidän on onnistunut tähän asti ehkäistä. Kirjeestä päätellen Iljitšillä oli toisenlainen kanta kuin vologdalaisilla.

Tässä se kirje:

„T. Kedrov! Te ilmoitatte vähän tosiasioita. Toimittakaa *joka lähetin mukana* tilanneselostukset.

Paljonko on tehty linnoitustöitä?

Millä suunnalla?

Missä kohdin rautatiellä on *taatusti* räjäyttäjämiehet, jotta me voimme, jos englatilais-ranskalaiset joukot etenevät suurin voimin, räjäyttää tai tuhota *perusteellisesti* sen ja sen (minkä nimenomaan ja missä, siitä on laadittava selostus) siltoja, virstaa rautatietä, suoteitä ym. jnp.

Oletteko suojannut Vologdan kyllin taatusti valkokaartilaisvaaralta? On anteeksiantamatonta, jos tässä asiassa osoitate heikkoutta tai huolimattomuutta.

Tervehdys! *Lenin*”¹.

Lopettaen kuvaukseni haluaisin korostaa, että oli ensiksikin puolueemme Keskuskomitean ja ennen kaikkea toveri Leninin ansiota, kun meidän onnistui jo alussa pysäyttää miesvahvuudelta ja tekniikalta ylivoimaisen vihollisen hyökkäys ja rikkoa vihollisen suunnitelmat. Tehtävä tuli täytetyksi sen takia, että yleisen sekavan tilanteen ja hämmennyksen vallitessa suuren perämiehemme varma käsi johti neuvostolaivan määränpäähän.

Oli olemassa sellainen hetki, jolloin kavaltajan käsi oli valmis tarjoamaan voiton valkokaartilaisille... Muistan päivän, kun rintamalle tuli järkyttävä tieto Iljitšin haavoittumisesta. Rintama vavahti... Sitä kesti vain silmänräpäyksen... Sitten jokaisessa sotilaassa syttyi tuli, leniniläinen tuli, ja tuliaaltona levisi suunnattoman suurella rintamalla järkkymätön vala: Kostamme! Voitamme!

Viholliset erehtyivät. Lenin tulee elämään — sellainen oli proletariaatin tahto. Haavoittuneenakin hän pysyi näkymättömänä Punaisen Armeijan johtajana, joka johdatti punaisia rykmenttejä eteenpäin, lopulliseen voittoon sekä Donin aroilla että Kaukasian vuorilla, sekä Siperian taigassa että Arkangelin tundrassa. Ja kuolema antoi voimattomana tietä Iljitšin nerou-delle...

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 295.— *Toim.*

EI ASKELTAKAAN ILMAN ILJITSIÄ

Tietääkseni ei syntynyt yhtään aloitetta keskuksessa eikä myöskään paikkakunnilla, etteikö Vladimir Iljitš olisi ollut sellillä pienimmistäkin yksityiskohdista tai ei olisi ollut siinä jotenkin mukana. Iljitšin käsin laskettiin jokaisen komissariaatin perusta, jolle sitten myöhemmin komissariaatti rakentui ja kehittyi.

Ottakaamme vaikka Terveystieteiden komissariaatti. Monetkaan eivät taida tietää, että ajatus kaikkien palatsien, loistohovien, parantoloiden ym. luovuttamisesta terveydenhoitoasiain komissariaatille kuului Vladimir Iljitšille ja että tunnuksen „Parantolat työtätekeville” esitti juuri hän. Proletariaatti on siitä lähtien saanut suojelluksi miljoonia elämänsuusia, ja siinäkin on Iljitšin suuri ansio.

Taikka ottakaamme toinen tapaus. Syksy 1919. Kansalais-sota läheni loppuaan. Denikin oli ajettu kauas Moskovan luota, Koltšak oli päättänyt Uralille. Voitto seurasi voittoa.

Sitten ilmaantui uusi vihollinen, joka uhkasi tehdä tyhjäksi kaikkien voittojemme saavutukset ja tukahduttaa toipumaan päässeen maan. Iljettävä tai alkoi viedä enemmän saalista kuin kaikki rintamat yhteensä... „Toverit, koko huomio tähän kysymykseen,— sanoi Iljitš selostuksessaan Neuvostojen VII Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa.— *Joko täit saavat voiton sosialismista tai sosialismi saa voiton täistä!*”¹

Lokakuun toisen vuosijuhlan aatto. Moskovan Neuvoston juhlaistunto. Olin juuri saapunut Tambovista, jonne minut oli lähetetty Mamontovin hyökkäyksen jälkeen.

Juhlaistunto oli Suuressa teatterissa. Siellä Felix Edmundovitš Dzieržynski tapasi minut.

— Sepä hyvä, että olette palannut,— sanoi hän hyvillään. Hänen nopea, kiihkeä ja intomielinen puhetapansa herätti aina kiinnostusta keskustelutoverissa.— On muodostettu erikoiskomissio laatimaan asetusta tasavallan saniteettitilan parantamiseksi. Lähi päivinä julkaistaan vastaava dekreetti. Tutustukaa aineistoon...

Felix Edmundovitš otti salkustaan muutamia paperiliuskoja ja antoi ne minulle...

— ...ja sanokaa mielipiteenne ja ilmoittakaa myös, suostuteko Erikoiskomitean nimessä olemaan tämän komission johdossa. On säädettävä Polttoainepäivä, jotta saunat toimisivat keskeytymättä, sekä myös Saniteettipäivä, järjestettävä laajamittainen alusvaatteiden valmistaminen ym. Arvelen että tämä työ soveltuu teille.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, s. 206.— Toim.

Kiitin Felix Edmundovitšia, otin aineiston tutustuakseni siihen, ja olin jo suostuvainen ottamaan tehtävän vastaan. Felix Edmundovitšin antamasta aineistosta oli mielenkiintoisin Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvoston päätös marraskuun 5 päivältä 1919. Päätöksessä mainitaan Vladimir Iljitšia vain muutamalla sanalla, mutta nämä sanat loihdivat eteemme kuvan kokonaisuudesta aikakaudesta, jolloin jokainen asia alkoi ja päättyi Iljitšiin.

Tässä se päätös:

„Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvosto k.v. marraskuun 5 päivän istunnossaan p ä ä t t ä ä:

Velvoittaa тов. Дzierzynski lähettämään lähi päivinä тов. Avanesovin tilalle, jos viimeainittu ei ehdi parantua, hänen sijaisensa dekreettiluonnoksen laatimiskomissioon sekä saniteettitoimenpiteiden toteuttamista seuraamaan ja valvomaan.

Täydentää komission kokoonpanoa kutsuen siihen тов. Leninin ja antaa komission tehtäväksi Puolustusneuvoston nimessä vahvistaa dekreetti.

Komission istunto määrätään perjantaiksi. Koollekutsuminen annetaan t.t. Skljanskin ja Britškinan tehtäväksi.

Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvoston sihteri *Britškina*”.

Kuinka tavallisilta ja luonnollisilta silloin kuulostivatkin nuo sanat: „kutsuen siihen тов. Leninin”! Eri komissioita täydennettiin usein asioista kiinnostettujen virastojen edustajilla, miksei niihin komissioihin voisi kuulua myöskin Vladimir Iljitši! Sillä eihän missään asiassa kuitenkaan tultu toimeen ilman häntä.

Muutaman päivän kuluttua muodostettu komissio toimi ensin Terveystieteiden kansankomissariaatin yhteydessä ja tammikuusta 1920 lähtien Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvoston yhteydessä. Kaikkialle levinnyttä lavantautia vastaan taisteltiin iskujärjestyksessä, ja niinkuin ennenkin täytyi usein kääntyä Vladimir Iljitšin puoleen niissä tapauksissa, jolloin komission oli pakko ylittää valtuutensa tai tarvittiin Iljitšin tukea.

Muistan että Tšeljabinskin evakuaatio-asemalle, jossa oli 3.000 paikkaa, oli sijoitettu lähes 15.000 lavantautista ihmistä. Tarkkaa lukua ei tiedetty, sillä kaikilla käytävillä ja lattioilla lojui sairaita. Sisään päästiin vain asettamalla portaat ikkunan luo. Melkein kaikkien sairaiden vaatteet aivan kihisivät syöpäläisiä, kun ei ollut ollenkaan puhtaita vaatekertoja. Monet riisuvat vaatteensa pois katsoen mukavammaksi olla aivan alasti. Toipuneet potilaat matkustivat takaisin joukko-osastoonsa tai

kotikyläänsä levittäen tautia sielläkin. Tilanne ei ollut paljoa parempi sotilas- ja siviilisairaaloissakaan.

Alusvaatteiden valmistamiseksi riittävässä määrin komissio päätti ryhtyä äärimmäisiin toimenpiteisiin — ottaa Läänin elintarvikekomiteasta muutama sata tuhatta arssinaa kangasta, jonka Kansankomissaarien Neuvosto oli säästänyt kauppavaihtoa varten. Tästä toimenpiteestä tiedotimme Vladimir Iljitšille, mutta muistaakseni emme saaneet vastausta. Myöhemmin sain kuulla, että Vladimir Iljitš ei halunnut antaa hyväksymistään senluontoisille toimenpiteille, mutta ei pitänyt myöskään tarpeellisenä moittia niitä, koska niihin oli ryhdytty todellakin välttämättömyyden pakosta.

Muistan vielä erään tapauksen, jolloin käännyimme Iljitšin puoleen.

Teimme jyrkkien toimenpiteiden avulla lopun lavantautisten potilaiden kuljetuksesta kaupungista kaupunkiin ja sisämaahan ja otimme peruskeinoksi sairaiden hoitamisen sairastumispaikalla. Komissiolle selvisi, että kaikista kaupungeista puuttui tarvittava määrä kalustettuja sairaaloita ja eikä yleensä ollut vapaita huoneistoja. Piti soveltaa valtion virastojen huoneistoja sairaaloiksi, sotilassairaaloiksi ja sairaiden vastaanotto- paikoiksi.

Omskissa päätettiin sijoittaa sairaiden vastaanotto- paikka Omskin rautatiehallinnon isoon rakennukseen. Tätä toimenpidettä vastustivat kovasti sekä rautatien johtohenkilöt että Kulkulaitosten kansankomissariaatti sijaiskansankomissaarin V. M. Sverdlovin persoonassa, joka oli juuri matkalla Omskiin. Huolimatta Siperian vallankumouskomitean (Kosarev, I. N. Smirnov, Frumkin) päätöksestä vapauttaa huoneisto Rautatiehallinto vitkutti päivästä päivään sen luovuttamista.

Silloin piti taas pyytää apua Vladimir Iljitšiltä. Toveri Leninin vastausähke saatiin nopeasti. „Koska on olemassa Siperian vallankumouskomitean päätös,— sanottiin sähkössä,— rautatiehallinnon talo on vapautettava sairaiden vastaanotto- paikan järjestämiseksi”...

Vielä eräs vähäinen tapaus niiltä ajoilta.

Vuoden 1919 alussa Saniteettipäähallinto joutui avuttomaan asemaan. Julkaistiin kerran ja sitten toistettiin päiväkäsky lääkintätyöntekijän mobilisoimisesta, mutta osa lääkintätyöntekijöitä — etupäässä lääkärit — ei ilmoittautunut kutsuntakomissioihin, ja ne jotka ilmoittautuivat ja kelpuutettiin sotapalvelukseen, karttoivat rintamallälhtömääräystä. Saatiin selville myös tämän ilmiön syy: korkein kutsuntakomissio, johon kuului yksinomaan piintyneitä valkokaartilaisia, vapautti pientä korvausta vastaan sotapalveluksesta kaikki lääkärit. Julkeudessa mentiin niinkin pitkälle, että Suharevskin kaupparilla myytiin

tämän korkeimman kutsuntakomission puhtaita lomakkeita, joissa oli leima ja komission kaikkien jäsenten allekirjoitukset todistamassa, että lääkäri tai lääkärin apulainen se-ja-se on todettu sotapalvelukseen kelpaamattomaksi. Sukunimensä sai siihen kirjoittaa kuka tahansa, joka maksoi sata ruplaa tästä omalaatuisesta anekirjasta.

Tästäkään asiasta ei selviydytty ilman Vladimir Iljitšiä. Hänen määräyksestään lääkintätyöntekijäin uusintatarkastus annettiin Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvoston toimesta Yleisvenäläisen Erikoiskomitean juuri muodostetun Erikoisosaston tehtäväksi. Mutta Vladimir Iljitš ei tyytynyt siihenkään. Hän antoi Erikoisosastolle seikkaperäiset ohjeet tämän tehtävän suorittamisesta alusta loppuun: ei saa rajoittua vain uuden lääkärintarkastuksen järjestämiseen, vaan on myös pidettävä huoli, että Saniteettipäälliköiden määrää viivyttämättä virkaan sotapalvelukseen kelpuutetut, sekä seurattava heidän lähtöään ja saapumistaan määräaikana rintamalle; rangaistava armotta rintamakarkureja; jätettävä hänelle säännöllisesti selokset työn kulusta. Lääkintätyöntekijäin ensimmäiset ryhmät saatettiin asemille erikoisen valvonnan alaisina, ja valvontatyöntekijäin tehtävänä oli järjestää heidät vaunuihin ja pitää heitä silmällä junan lähtöön saakka.

Nyt tuntuu melkein uskomattomalta, että tuollaisin drakonisin toimenpitein piti ensi alussa toimittaa Punaiselle Armeijalle sen tarvitsemat lääkintätyöntekijät. Korostan, että ensi alussa, sillä asia järjestyi nopeasti ja kaikki alkoi luontua normaalisti kuin rasvattu.

ILJITS ON KAIKKIALLA

Lokakuun lopulla 1918 Moskovan ratasolmu oli täpötäynnä lastattuja tavaravaunuja, joita kuljetusneuvojen puutteessa purettiin kovin vähän, ja purkamisaikaa jatkaakseen lastinperiäjät muuttivat osoitettaan vähän väliä siirtäen vaunuja ratasolmun yhdeltä tavara-asemalta toiselle. Ylikuormitusta kuvaa se, että normaalin 20—25 tuhannen vaunun asemesta ratasolmulla oli noin 50.000 vaunua, ja uusien lastien vastaanottaminen oli uhanalaisena. Moskovan nykyoloissa ei 20.000 vaununlastin purkaminen ole lainkaan vaikea tehtävä. Siihen aikaan se oli sangen vaikeata, sillä vaikka hevosia olikin riittävästi, ei niitä varten ollut rehua, oli myös kuorma-autoja, mutta niitä ei voitu käyttää polttoaineen puutteessa.

Elettiin kauheaa nälkäkautta. Muutama peruna saattoi aiheuttaa sangen ikäviä erehdyksiä. Muistan erään kansankomissarin kirjoittaman ilmoituksen, joka riippui näkyvällä paikalla 1. Neuvostojen Talossa, jossa kuten tiedetään asui yksinomaan

vastuunalaisia työntekijöitä. „Pyydän toveria, joka on sattunut erehdyksessä ottamaan hellalta paistinpannuni perunoineen, tuomaan sen minulle takaisin huoneeseen numero se-ja-se”.

Samaan aikaan kymmeniä vaununlasteja, kymmeniä tuhansia puutia perunaa lojui ja mätäni Moskovan lähiseuduilla ja Moskovassakin.

Moskovan Neuvosto asetti Erikoiskomission hoitamaan ratasolmulla seisovien tavaravaunujen purkamista antaen tälle komissiolle diktaattorin valtuudet. Minut määrättiin komission esimieheksi, ja toverit nimittivät minua leikillä perunadiktaattoriksi.

Vladimir Iljitš kiinnitti tähän työhön suurta huomiota, ja minä kävin joka päivä hänen luonaan selostamassa lastin purkauksen kulkua ja toimenpiteiden toteuttamista. Koska elintarviketilanne oli äärimmäisen kireä, Lenin antoi määräyksen, että lastaustöitä tehtäisiin sekä sunnuntaisin että myöskin Loka-kuun vallankumouksen ensimmäisenä vuosijuhlana. Muistan sen juhlapäivän: elintarvikelasteja purettiin, kuljetettiin, varastoititiin ja jaettiin niinkuin arkipäivinä. Puhelin soi herkeämättä. Rautatiekomissiot tiedottivat purettujen ja saapuneiden vaunujen määrästä. Ja tämän touhuamisen, juoksujen ja huutelujen keskellä kuului kaukaisia kuorojen ja orkesterien riemuisia säveliä työläisten juhlakulkeista, jotka marssivat Moskovan Neuvoston ohi.

Kululaitoksen työläisten ja toimitsijain valtavista ponnisteluista huolimatta työ sujui alussa sangen hitaasti, sillä monet laitokset eivät totelleet komission määräyksiä purkaa nopeasti lastit, jotka saapuivat niiden osoitteelle. Sen vuoksi säädettiin Vladimir Iljitšin luvalla lastin purkamisen määräaika (1—3 vuorokautta). Määräajan umpeenkuluttua lasti joutui komission määräysvaltaan. Elintarvikelastin saajien joukosta joutui ensimmäisenä kärsimään Elintarvikehuollon neuvosto. Ennen kuin se havahtui ja vaivautui lähettämään asemille edustajiaan perunalastia vastaanottamaan, sille osoitetut muutamat vaunut luovutettiin piirineuvostojen kautta eräiden tehtaiden työläisille. Sadat työläiset, työläisvaimot ja lapset tulivat säkit mukanaan määrätuille paikoille ja jakoivat hetkessä kallisarvoisen perunalastin.

Tällainen „jakelu” ei tietenkään miellyttänyt Elintarvikehuollon neuvostoa eikä muitakaan kärsimään joutuneita asiakkaita. Ilmaistiin suuttumusta komission toimia kohtaan, sitä syytettiin laittomista teoista ja jakelusuunnitelman rikkomisesta. Asianomaiset valittivat Moskovan Neuvostoon ja Vladimir Iljitšille tietämättä, että mainittuja toimenpiteitä suoritettiin hänen luvallaan.

Valitukset valituksina, mutta kymmenisen vaununlastia, jotka jaettiin vastoin jakelusuunnitelmaa, merkitsivät käännekohtaa

tavaralastien purkaustöissä. Kaikki laitokset saatiin liikkeelle, kaikille tuli kiire. Ja kohta päivittäin purettujen vaunujen luku ylitti saapuneiden vaunujen luvun.

Marraskuun 20 päivän tienoissa eli noin kuukauden kuluttua komission asettamisesta ilmoitin Vladimir Iljitšille, että tehtävä on täytetty ja liitin selostukseeni luettelot ja muita asiakirjoja. Lausuin myös mielipiteeni siitä, että erikoisvaltuuksia ei enää kaivattu.

Erikoiskomissio muutettiin Moskovan lastinpurkaushallinnoksi, jolla ensin oli toinen nimi; johtajaksi minun tilalleni määrättiin sijaiseni. Mutta hän ei alussa menestynyt. Ratasolmu oli kohta taas täynnä vaunuja. Silloin Iljitš antoi määräyksen panna johtaja arestiin. Etteivät lastaustyöt siitä kärsisi, vaan päinvastoin parantuisivat, johtaja oli arestissa Kremlessä erikoisessa huoneessa, jossa oli puhelin, ja aresti koski vain virka-tehtävistä vapaata aikaa. Johtaja pantiin arestiin ratasolmun purkaustöiden normaalitilaan saattamiseen asti, ja tällä keinolla siihen päästiinkin nopeasti.

KAKSI TODISTUSTA

On säilynyt kaksi paperiliuskaa, kaksi virallista todistusta, joiden sisältö on melkein sama.

Ensimmäinen asiapaperi:

„Tämän esittäjä, tov. *Mihail Sergejevitš Kedrov* on Kansankomissaarien Neuvoston päätöksellä, t.v.¹ maaliskuun 27 päivältä vahvistettu Vastavallankumousta, keinottelua ja virkarikosta vastaan taistelevan Yleisvenäläisen Erikoiskomitean Kollegion Jäseneksi.

Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”.

Olen pitänyt monen monia kertoja tätä asiapaperia silmiäni edessä. Olen katsellut sen kallisarvoista allekirjoitusta, sen jokaista kirjainta ja jokaista viivaa. Olen tutkinut todistuksen perinpohjin. Sekä paperi että muste, kirjasimet, leima ja allekirjoitus puhuvat ja kertovat paremmin kuin mitkään sanat jo aikoja taaksejääneistä vuosista, jolloin nälkä ja vilu raivosivat kaupungeissamme ja kylissämme; jolloin Neuvosto-Venäjä oli eristetty rikkaista vilja-alueista ja polttoainelähteistä; jolloin paperiliuskan ja kynänterän saanti oli kovin vaikeaa ei vain rivikansalaiselle, vaan myöskin Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajalle; jolloin muste jäätty pullossa ja kynät raapivat turhaan paperia; jolloin elämä kulki eteenpäin jättiläisaskelin eikä ollut aikaa ajatella sellaisia pikku seikkoja.

¹ Vuosi 1919.— *Toim.*

Katsokaamme todellakin tarkemmin tätä asiapaperia. Ohut, melkein läpikuultava paperi. Huolellisesta säilyttämisestä huolimatta se on kulunut hituiseksi. Sen vasemmassa laidassa on Kansankomissaarien Neuvoston kulmaleima, jossa ovat säilyneet vanhojen, ennen vallankumousta käytössä olleiden oikeinkirjoitussääntöjen mukaiset kirjaimet „jat” ja „i”. Todistus on kirjoitettu huonolla kirjoituskoneella, nauha on ollut kotitekoinen. Kansankomissaarien Neuvoston leima, jolla todistus on vahvistettu, muistuttaa lähinnä sotilaskomppanian kanslian tai kunnanneuvoston leimaa. Todistukseen on kirjoitettu „virkarikosta” „virkarikoksia” asemesta.

Erikoisen kuvaava on toveri Leninin allekirjoitus. Muste on levinnyt paperille, terä on kirjoittanut huonosti. Vladimir Iljitšin on pitänyt kirjoittaa nimensä kaksi kertaa, toisen kerran ylempiäksi.

Ja tässä toinen samansisältöinen, mutta myöhäisempi asiapaperi heinäkuun 31 päivältä 1920.

Oli kulunut vain vuosi ja kolme kuukautta, mutta tässä asiapaperissa näyttävät heijastuvan Neuvostovallan kaikki saavutukset tuona lyhyenä ajanjaksona.

Rautainen saartorengas on murrettu. Kansalaisseita on loppuvaiheessa. Siperian vilja ja Azerbaidžanin nafta virtaavat voitokkaan proletarisen vallankumouksen sydämeen ja aivoihin. Tykkien kielen tilalle on tullut diplomaattien hienostunut kieli: „Olkaa vakuutettu syvällisestä kunnioituksestani teitä kohtaan”. „Punaiset kauppiat” toveri Krasinin johdolla matkustavat Englantiin solmimaan ensimmäisiä kauppasopimuksia.

VSFNT:n muuttuneesta asemasta puhuvat myös Kansankomissaarien Neuvoston todistuksen kulmaleima ja kirjasimet, paperi ja leima.

Entä Iljitšin allekirjoitus... Näin selvää Iljitšin omakätistä allekirjoitusta olen harvoin tavannut. Se on erikoisen kaunis, kuvastaa horjumatonta lujutta, rauhallista varmuutta.

Siten saattoi kirjoittaa nimensä vain johtaja, joka oli ohjannut maan raskaiden koettelemusten kautta sosialismin lavealle ja varmalle tielle.

